

GENERALNY DYREKTOR OCHRONY ŚRODOWISKA

Andrzej Szweda-Lewandowski

Warszawa, 15-11-2021 r.

DOOŚ-TSOOŚ.410.19.2021.TW

Pan

Paweł Rusiecki

Zastępca Prezesa

Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej

PGW Wody Polskie

ul. Żelazna 59 A, 00-848 Warszawa

W odpowiedzi na wniosek z dnia 1 października 2021 r., znak: KZP.4000.64.2021.1, w sprawie opiniowania „Projektu drugiej aktualizacji planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły” (dalej jako APGW) wraz z prognozą oddziaływania na środowisko, działając na podstawie art. 54 ust. 1 i art. 57 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2021 r., poz. 247, ze zm.; dalej jako ustawa ooś), przedstawiam stanowisko w sprawie.

W myśl art. 318 ust. 6 ustawy Prawo wodne (Dz. U. z 2021 r., poz. 624, ze zm.), APGW zawiera opisy szeregu cech charakteryzujących dorzecze i wyróżnione w jego obrębie jednolite części wód, w tym:

- podsumowanie identyfikacji znaczących oddziaływań antropogenicznych,
- podsumowanie działań podjętych w celu m.in. eliminowania stężeń substancji priorytetowych, zapobieżenia skutkom zanieczyszczeń,
- informacje o sposobie prowadzenia działań polegających na utrzymywaniu wód.

Ponadto częścią dokumentu jest zestaw działań uwzględniających sposoby osiągania ustanawianych celów środowiskowych, a także wykaz inwestycji oraz działań, które mogą spowodować nieosiągnięcie dobrego stanu wód lub pogorszenie dobrego stanu wód.

Odnosząc merytoryczny zakres APGW do celu przypisanego strategicznym ocenom oddziaływania na środowisko - którym jest zapewnienie wysokiego poziomu ochrony środowiska i uwzględnianie aspektów środowiskowych w przygotowaniu i przyjmowaniu projektów dokumentów - należy zauważyć, że zasadnicza treść APGW służy właśnie poprawie stanu środowiska wodnego i związanego z wodami. Nie oznacza to jednak, że projekt ten nie wymagał analiz diagnozujących wpływ jego realizacji na stan środowiska, bowiem, jak wskazano, częścią tego dokumentu są przedsięwzięcia planowane oraz ewidencjonowane.

Wynikiem analizy przez tut. organ APGW oraz załączonego „Projektu prognozy oddziaływania na środowisko projektu IIaPGW dla obszaru dorzecza Wisły” (dalej jako prognoza) są niżej zestawione uwagi. Należy przy tym zastrzec, że przedkładana opinia nie obejmuje oceny adekwatności zaplanowanych działań w kontekście możliwości osiągnięcia celów założonych dla jednolitych części wód, jak również nie stanowi weryfikacji przesłanek derogacyjnych dla inwestycji, które mogą doprowadzić do nieosiągnięcia założonych celów środowiskowych, spełniających jednak warunki dopuszczające zastosowanie odstępstwa na podstawie art. 4 ust. 7 Ramowej Dyrektywy Wodnej.

W myśl ustawy ooś, zakres analiz ujętych w prognozie powinien uwzględniać m.in. następujące okoliczności:

- informacje zawarte w prognozie powinny być opracowane stosownie do stanu współczesnej wiedzy i metod oceny oraz dostosowane do zawartości i stopnia szczegółowości projektowanego dokumentu (art. 52 ust. 1),
- prognoza określa, analizuje i ocenia przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne (art. 51 ust. 2 pkt 2 lit. e),
- projekt dokumentu nie może zostać przyjęty, o ile nie zachodzą przesłanki, o których mowa w art. 34 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, jeżeli ze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wynika, że może on znacząco negatywnie oddziaływać na obszar Natura 2000 (art. 55 ust. 2).

Z powyższego zestawienia wynika, że prognoza winna zawierać m.in. nie budzące wątpliwości stwierdzenia w zakresie skali i kierunków oddziaływań planowanych przedsięwzięć, w tym na gatunki i siedliska, dla których wyznaczono obszary Natura 2000. W nawiązaniu do tego, zwrócenia uwagi wymaga, że APGW w zakresie przedsięwzięć obejmuje:

- zawierający 272 pozycje „Wykaz inwestycji i działań” ... (załącznik 6; należy tu podkreślić niespójność danych – na str. 408 APGW mowa jest o 274 inwestycjach tej kategorii);

- „Zestaw działań” (załączniki 7; w tym „Katalog działań krajowych”, katalogi działań dla wyróżnionych kategorii jednolitych części wód, a także zestawy działań ustalone dla poszczególnych jednolitych części wód);
- „Zestawienie kierunkowych inwestycji w gospodarce wodnej lub związanych z wodami”, których realizacja stanowić będzie istotny element prowadzonych działań w gospodarce wodnej na obszarze dorzecza Wisły (str. 408 APGW; zaznaczenia wymaga, że w przedłożonej dokumentacji „inwestycje kierunkowe” wprowadzono jak nienumerowany załącznik o nazwie „Zestawienie inwestycji kierunkowych_dokument towarzyszący”, natomiast w tekście APGW stwierdzono, że „Zestawienie inwestycji kierunkowych stanowi załącznik nr 7”, mimo że nr 7 oznaczono ww. zestaw załączników obejmujący katalogi i zestawy działań nakierowanych na osiągnięcie celów środowiskowych jednolitych części wód).

Prognoza w dominującym stopniu koncentruje się na skutkach (generalnie uznanych za pozytywne) wdrożenia tzw. „zestawu działań dobranych indywidualnie do potrzeb danej jcw, ukierunkowanych na eliminację lub minimalizację zidentyfikowanych presji” i ich adekwatności w świetle założonych celów. O ile analiza wpływu na środowisko działań, które wg założeń APGW mają po zrealizowaniu przyczynić się do osiągnięcia celów środowiskowych jcw, jest istotna, to jednak jej uwzględnienie w prognozie nie upoważnia do pominięcia weryfikacji i zbilansowania oddziaływań powodowanych przez przedsięwzięcia o możliwych niekorzystnych konsekwencjach dla środowiska.

Należy też zaznaczyć, że celem prognozy i całej strategicznej oceny oddziaływania na środowisko nie jest ocena adekwatności planowanych działań do wymogów ramowej dyrektywy wodnej, a przede wszystkim obiektywna identyfikacja oddziaływań na środowisko, w tym na środowisko wodne. Zatem charakterystyka skutków nie powinna być zdominowana przez opis efektu działań nieinfrastrukturalnych służących środowisku, a przede wszystkim skupiać się na określeniu ryzyka wystąpienia oddziaływań negatywnych.

W odniesieniu do pierwszej ze wskazanych kategorii interwencji, obejmujących tzw. „przedsięwzięcia derogowane” zastrzeżono (str. 33 prognozy), że wykaz planowanych inwestycji i działań, które mogą spowodować nieosiągnięcie dobrego stanu wód lub pogorszenie dobrego stanu wód, nie jest równoznaczny z wykazem przedsięwzięć wprowadzanych przez APGW. Pełni on funkcję sprawozdawczą i m.in. w związku z tym przyjęto, że „celem Prognozy nie jest ocena skutków środowiskowych realizacji tych przedsięwzięć, jako składowej ocenianego dokumentu, ani tym bardziej analiza rozwiązań alternatywnych dla tych działań”. Wskazane zaniechanie skutkuje zmniejszeniem nakładów niezbędnych do przeprowadzenia analiz, jednak nie znajduje uzasadnienia w świetle nadrzędnego założenia kompleksowości planowania i realizowania działań zmierzających do poprawy stanu wód oraz szacowania oddziaływań. Ocena wpływu inwestycji derogowanych powinna zostać przedstawiona w prognozie. Jej poziom szczegółowości należy dostosować do poziomu szczegółowości osiągniętego w planowaniu poszczególnych przedsięwzięć. Z kolei cel analiz należy zorientować na dostarczenie danych, które następnie – także w ramach opracowywania prognozy – zostaną wykorzystane do zbilansowania różnego rodzaju oddziaływań powodowanych przez przedsięwzięcia derogowane oraz przez zestawy zaplanowanych działań, prace utrzymaniowe i inne planowane inwestycje.

W przypadku „katalogów i zestawów działań”, które stanowią „przedmiot analiz ocennych w Prognozie” (str. 32) przedstawiono informacje ogólne dotyczące wybranych skutków, które mogą być generowane przez przyjęte do wdrożenia kategorie działań (str. 236-409). Ponadto, w załącznikach do prognozy zestawiono szczegółowsze dane dotyczące poszczególnych kategorii działań (arkusze programu Microsoft Excel zawierające "katalog ... macierz oddziaływań" w nazwie pliku) oraz skonkretyzowanych przedsięwzięć (arkusze zawierające w nazwie „zestaw działań ...”). Należy jednak podkreślić, iż mimo wyeksponowania znacznej liczby konkretnych działań, które mogą stanowić punkt wyjścia do rzetelnej oceny przedsięwzięć o najistotniejszym oddziaływaniu na środowisko, charakterystykę wpływu zunifikowano dla różnych kategorii działań. Przykładowo - w wyniku tzw. oceny eksperckiej stwierdzono, że ekwiwalentny „spodziewany wpływ pozytywny” na różnorodność biologiczną wystąpi w przypadku „działań z zakresu kontroli funkcjonowania urządzeń do migracji ryb”, jak i w odniesieniu do przedsięwzięć infrastrukturalnych "zmierzających do zwiększenia ilości i czasu retencji wód na terenach zurbanizowanych w zlewni jcwp".

Dodatkowo, podkreślenia wymaga, że o ile Autorzy analiz przewidują występowanie oddziaływań bezwzględnie korzystnych i mimo że w proponowanej skali uwzględniono „wpływ negatywny”, to w przypadku ponad 102 tysięcy kodowanych informacji o kierunku oddziaływań wskazanych w załączniku „01_Zestaw_dzialan_RW_ODWisla”, ani jedna nie wskazuje na "wpływu negatywny" (pomijając tym samym fakt, że część interwencji będzie związana np. z bezpośrednim oddziaływaniem na powierzchnię ziemi w trakcie budowy).

Podsumowując odniesienie do oceny skutków „zestawu działań”, należy stwierdzić, że na potrzeby strategicznej oceny oddziaływania na środowisko zasadne jest wyodrębnienie, z licznej grupy różnorodnych działań, przedsięwzięć zwłaszcza infrastrukturalnych o możliwym niekorzystnym oddziaływaniu na elementy środowiska (w tym działań z kategorii „uporządkowanie i poprawa infrastruktury związanej z gospodarką ściekową na obszarze gminy poza aglomeracjami”, czy budowy zastawek) i scharakteryzowanie oddziaływań z uwzględnieniem warunków lokalnych. Budowanie zestawienia ponad 10 tysięcy działań (w przypadku załącznika „01_Zestaw_dzialan_RW_ODWisla”) i przypisywanie im charakteru oddziaływań według uprzednio zdefiniowanego modelu, jest nieprzydatne w kontekście celów strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

W przypadku ostatniej z wymienionej wyżej grup – inwestycji kierunkowych, których wykaz traktowany będzie jako integralna część APGW lub też przyjmowane będą wraz z APGW jako zestawienie towarzyszące – niezbędne jest przedstawienie oceny wpływu tych inwestycji na środowisko, w tym na obszary Natura 2000 oraz cele założone do osiągnięcia dla jednolitych części wód.

Należy tu podkreślić, że fakt ujęcia inwestycji w innym przyjętym już dokumencie, nie znosi obowiązku przedstawienia informacji niezbędnych w związku ze strategiczną oceną oddziaływania tego przedsięwzięcia na środowisko w ramach innego dokumentu. Rolą Autorów prognozy jest dostarczenie kompletu danych w zakresie oddziaływania na środowisko, w tym tych umożliwiających rozstrzygnięcie związane z możliwością przyjęcia projektu dokumentu, o którym mowa w art. 55 ust. 2 ustawy ooś. Nawiązując do cytowania

uprzednio przygotowanych prognoz oddziaływania na środowisko, szczególnie trzeba zaznaczyć, że sam fakt poddania projektu dokumentu procedurze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, nie gwarantuje poprawności dokonanej oceny. Dlatego, posiłkując się informacjami pochodzącymi z innych prognoz oddziaływania na środowisko należy uwzględnić m.in. odpowiednie stanowiska organów opiniujących.

Dopiero zgromadzone i uporządkowane rzetelne informacje w zakresie oddziaływań poszczególnych przedsięwzięć należących do ww. grup, umożliwią przejście do analiz oddziaływań skumulowanych, których zdiagnozowanie w zakresie różnych elementów środowiska jest niezbędne dla określenia możliwości realizacji celów przyjętych dla ekosystemów wodnych i od wód zależnych.

Zgodnie z informacjami zamieszczonymi w APGW (str. 276-278) w trakcie tworzenia opracowania wykorzystano szereg przyjętych dokumentów, w tym „Plany przeciwdziałania skutkom suszy”, „Program przeciwdziałania niedoborowi wody”, czy „Plany zarządzania ryzykiem powodziowym i ich aktualizacje”. Ponadto stwierdzono (str. 474), że „Specyfika planów gospodarowania wodami oraz ich miejsce w planistyce gospodarki wodnej w Polsce determinuje konieczność zachowania spójności, pomiędzy opracowanymi dokumentami w danym cyklu planistycznym w zakresie zaproponowanych w nich działań, mających jednocześnie wpływ na cele środowiskowe jcw.” i w tym kontekście wymieniono szereg obowiązujących dokumentów strategicznych. Fakty te dodatkowo uzasadniają potrzebę uwzględnienia ingerencji ujętych w tych dokumentach do określenia oddziaływań skumulowanych.

Ocenę oddziaływań podlegających kumulacji należy zatem przedstawić z uwzględnieniem ww. trzech grup inwestycji oraz interwencji zaplanowanych w wymienianych w APGW dokumentach. Należy mieć tu na uwadze słusznie zamieszczone w prognozie (str. 36) stwierdzenie, że „Działania o charakterze technicznym, pod którymi kryje się realizacja konkretnych typów inwestycji, w wielu przypadkach przedsięwzięć dookreślonych pod względem miejsca i co najmniej horyzontu czasowego ich planowanej realizacji. Co więcej, w dużej mierze są to działania «zaczepnięte» z innych dokumentów strategicznych (aPZRP, PPSS, VlakPOŠK) poddawanych odrębnym procedurom SOOŠ. Stwarza to możliwość przeanalizowania na generalnie większym poziomie szczegółowości: wpływu działań na środowisko, identyfikacji oddziaływań, ich charakteru i skali, wskazania miejsc potencjalnych kolizji przyrodniczo-przestrzennych. Przy czym w myśl art. 52 ust. 2 ustawy o oś analize te zostały przeprowadzone przy uwzględnieniu informacji zawartych w prognozach oddziaływania na środowisko sporządzanych dla innych dokumentów strategicznych.” W kontekście ostatniego zdania należy mieć na uwadze wyżej opisane zastrzeżenie dotyczące różnej wartości merytorycznej prognoz i konieczności uwzględniania stosownych opinii organów uczestniczących w strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko.

Istotność odpowiedniej szczegółowości i jakości analiz dotyczących oddziaływań skumulowanych została podkreślona w zakresie prognozy wydanym przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska: „W związku z charakterem zjawisk, których dotyczą projektowane plany, szczególnie istotna jest ocena adekwatności proponowanych działań do zakładanych celów, przy uwzględnieniu korzystnych i niekorzystnych interakcji tych działań z innymi elementami, czynnikami i procesami, także tymi, których nie obejmują zapisy projektowanego dokumentu. Należy zatem zwrócić szczególną uwagę na kompleksowość analiz, które powinny obejmować wszystkie istotne na objętym opracowaniem terenie

uwarunkowania środowiskowe i antropogeniczne oraz zachodzące pomiędzy nimi relacje, zwłaszcza w kontekście potencjalnych kumulacji oddziaływań”.

Podsumowując, prognozę należy uzupełnić o przedstawienie właściwych i odpowiednich do poziomu szczegółowości – określonego cechami przewidywanych w APGW przedsięwzięć (w tym przewidywana lokalizacja i istotne kwestie i czynniki z niej wynikające) – ocen wpływu na środowisko dla ww. trzech grup przedsięwzięć („derogowanych”; działań, na rzecz jednolitych części wód, o możliwym równoczesnym niekorzystnym oddziaływaniu; „inwestycji kierunkowych”). Przygotowane analizy powinny uwzględniać katalog oddziaływań wskazanych w art. 52 ustawy ooś, w tym potraktowane ze szczególną uwagą kwestie newralgiczne w świetle możliwości przyjęcia APGW - oddziaływań transgranicznych oraz dotyczących przedmiotów ochrony obszarów Natura 2000. Dopiero w oparciu o merytorycznie uzasadnioną, wnikliwą ocenę oddziaływań na środowisko przedsięwzięć, należy m.in. zaproponować sposoby ograniczenia tych oddziaływań oraz rozpatrzyć rozwiązania alternatywne w zakresie założonego celu.

Szczególną uwagę należy przyłożyć do analizy i formułowania wniosków dla oddziaływań skumulowanych, ponieważ zachodzi obawa, że pozytywne skutki planowanych do wdrożenia zestawów działań mogą zostać zniesione w efekcie wdrożenia „przedsięwzięć derogowanych”, „przedsięwzięć towarzyszących” oraz przedsięwzięć założonych do wdrożenia na podstawie innych, przyjętych lub kierowanych do przyjęcia, dokumentów strategicznych.

W treści APGW stwierdzono następujące kwestie (braki i niespójności) wymagające korekty:

- niejasność i niespójności w zapisach, dotyczących proponowanych działań – przykładowo, na str. 217 stwierdzono *„W rezultacie w sytuacji, gdy przypisany dla jcw zestaw działań nie zapewniał osiągnięcia celów środowiskowych, ale w granicach jcw występował obszar chroniony z przypisanymi do niego działaniami (wynikającymi z wdrażania ustaleń przyjętych planów ochrony, zadań ochronnych i planów zadań ochronnych), to uznano że ich efektywność pozwoli na osiągnięcie celów środowiskowych jcw w zakresie stanu/potencjału ekologicznego – lecz w czasie późniejszym (po 2027 r.) ze względu na warunki naturalne determinujące skuteczność działań.”*. Z przywołanego zapisu można wnioskować, że zaproponowane działania ochronne powinny zostać przytoczone w APGW, jako działania, za pomocą których możliwe zostanie osiągnięcie celu środowiskowego po 2027 r., jednak analizując przykład jednolitej części wód rzecznych (załącznik 8, RW20001025563 Dopływ spod Warszówki), dla której zaproponowano m.in. *„odroczenie terminu osiągnięcia celów środowiskowych ze względu na warunki naturalne mające wpływ na skuteczność działań - art. 4 ust. 4 lit. a(iii) RDW”*, stwierdzono występowanie pewnych nieścisłości dotyczące zawartych dla niej zapisów, które powinny wynikać z Planu Zadań Ochronnych dla obszaru Natura 2000 (dalej jako PZO). Mianowicie – jednym z obszarów znajdujących się w obrębie tej jednolitej części wód jest obszar Natura 2000 Łąki Ostrówieckie PLH140050. W załączniku 2 PZO ustanowionego dla tego obszaru w dniu 21 grudnia 2017 r., poza celem ochrony obszaru, znajduje się zapis *„Na lata 2017-2027: Zapobieganie: zaśmiecaniu zbiorników i*

starorzeczy; niszczeniu roślinności nabrzeżnej oraz erozji brzegów w wyniku wędkarstwa i rekreacji; wzrostowi żyzności wód starorzeczy i innych zbiorników (eutrofizację) przez niewłaściwe nawożenie; zmianom stosunków wodnych w wyniku przebudowy dróg; związanym z zabudową zaburzeniom stosunków wilgotnościowych gruntu (odwodnienia, drenaż); zwiększeniu obsady ryb w zbiornikach, wprowadzeniu obcych gatunków, w tym ryb roślinożernych (amur, tołpyga); presji rekreacyjnej na starorzecze o lokalnej nazwie Jezioro Rokola (nasilenie się zjawiska falowania podmywającego i erodującego brzegi misy starorzecza, wpływającego destrukcyjnie również na roślinność wodną); wykaszaniu obrzeży rowów melioracyjnych w okresie czerwiec – sierpień” (kolumna „Wymagania (Cel środowiskowy dla obszaru). Z powyższego wynika, że przywołane zapisy dotyczą zagrożeń określonych dla obszaru Natura 2000, a nie planowanych do wprowadzenia działań ochronnych, o których mowa na str. 217 APGW. Załącznik 7.3 APGW „Zestaw działań”, dla przedmiotowej jednolitej części wód zakłada realizację działań wynikających m.in. z obecności obszarów chronionych. Dla przedmiotowego obszaru zaplanowano działania z grupy „Ochrona i odtwarzanie naturalnych procesów hydromorfologicznych w korycie w zakresie spełnienia celów środowiskowych obszarów przyrodniczych”. W opisie działania: „Rozpoznanie zasadności, a w przypadku jej stwierdzenia wprowadzenie w PZO/PO działań dot. wskazań obejmujących: zakres prac utrzymaniowych (modyfikacja, zaniechanie, prowadzenie prac zgodnie z katalogiem dobrych praktyk prac utrzymaniowych itp.), wprowadzenie modyfikacji renaturyzujących w ramach prac utrzymaniowych wg katalogu KPRWP, poprawę warunków siedliskowych w korycie, odtwarzanie siedlisk w korycie i strefie brzegowej w ramach prac renaturyzacyjnych wg KPRWP (zgodnie z celami środowiskowymi dla obszaru chronionego, adekwatnie do natężenia istniejącej presji) (Obszar Natura 2000 Łąki Ostrówieckie)” - wskazane zapisy nie odnoszą się ani do wymienionych w załączniku 2 zagrożeń dla obszaru, ani do wymienionych w PZO działań ochronnych, a jedynie wskazują na możliwą potrzebę dokonania zmian w PZO. Zgodnie z PZO dla obszaru Natura 2000 Łąki Ostrówieckie, do działań ochronnych mających na celu osiągnięcie celów ochrony dla przedmiotów ochrony zależnych od wód, wskazane zostały w głównej mierze działania związane z koszeniem roślinności siedlisk, usuwaniem gatunków inwazyjnych oraz uzupełnieniem stanu wiedzy o przedmiotach ochrony czy monitoringiem zachowania siedlisk. Należy zatem wyjaśnić na jakiej zasadzie działania wynikające z PZO zostały uwzględnione w APGW.

- potrzeba uwzględnienia celów ochrony dla obszarów przeznaczonych do ochrony siedlisk lub gatunków – w sytuacji obszarów Natura 2000 nieposiadających zatwierdzonych PZO – w oparciu o tzw. tymczasowe cele ochrony dla gatunków i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 (cele te obowiązują do czasu ustanowienia PZO). Uzupełnienie powinno opierać się o informacje będące w dyspozycji Regionalnych Dyrekcji Ochrony Środowiska (już udostępnienie na stronach internetowych, bądź takie, o udostępnienie których należy się zwrócić do właściwych organów).
- w myśl zapisów APGW (str. 426) „Krajowy program renaturyzacji wód powierzchniowych” (dalej jako KPRWP) przewiduje realizację działań ukierunkowanych na rozpoznanie zagrożeń i przyczyn zmian hydromorfologicznych cieków i zbiorników wodnych oraz zaplanowanie działań naprawczych, które pozwolą na osiągnięcie celów środowiskowych dla tych części wód. Wobec powyższego zasadne jest przedstawienie powodów, z uwagi na które nie uwzględniono wszystkich przyjętych w KPRWP działań uznanych za

konieczne do realizacji, będących odpowiedzią na zidentyfikowane presje hydromorfologiczne oraz pilne potrzeby poprawy stanu wód powierzchniowych.

- ujęty w APGW wskaźnik liczby prac z danej kategorii wykonanych w ramach PUW nie dostarcza informacji o ich oddziaływaniu na cele środowiskowe jednolitych części wód, a w szczególności na cele wyznaczone dla obszarów chronionych. Jak zauważono w APGW *„W katalogu działań krajowych aPWŚK zaplanowano działanie polegające na «opracowaniu dobrych praktyk w zakresie robót hydrotechnicznych i prac utrzymaniowych wraz z ustaleniem zasad ich wdrażania»”*. Potrzebę takiego działania uzasadniono następująco: *„Podejmowane w przeszłości działania technicznej regulacji cieków, realizowane głównie w celu ochrony przeciwpowodziowej, doprowadziły do znacznej degradacji oraz zniszczenia występujących na ich obszarze charakterystycznych ekosystemów wodnych i od wód zależnych.”*. W raporcie z prowadzenia prac utrzymaniowych (stanowiącym część APGW, str. 369-374) powinny w takiej sytuacji znaleźć się dane o rodzajach prac prowadzonych na obszarach chronionych. Zgodnie z art. 118 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2021 r. poz. 1098), zgłoszenia regionalnemu dyrektorowi ochrony środowiska wymaga prowadzenie na obszarach form ochrony przyrody prac wymienionych w art. 227 ust. 3 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. - Prawo wodne. Ponadto w zgłoszeniu określa się: lokalizację, rodzaj, zakres, sposób i termin prowadzenia działań oraz, jeżeli jest to możliwe, także termin i zakres działań objętych zgłoszeniem, prowadzonych w przeszłości na obszarze, którego dotyczy zgłoszenie -zatem informacje takie są dostępne. W związku z powyższym, w APGW powinny znaleźć się bardziej szczegółowe informacje dotyczące zakresu i rodzaju prac prowadzonych na obszarach chronionych w ramach planów utrzymania wód, szczególnie związane z wdrażaniem ww. dobrych praktyk.
- załącznik 6 zawiera błędy. Według stwierdzenia, zawartego na str. 407, wykaz przedstawia informacje wynikające z decyzji administracyjnych (decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach, oceny wodnoprawne) w zakresie działań i przedsięwzięć, dla których wydano ostateczną decyzję potwierdzającą spełnienie warunków, o których mowa w art. 68 pkt 1, 3 i 4 ustawy Prawo wodne. Należy jednak zaznaczyć, że zgodnie z art. 16 Kodeksu postępowania administracyjnego, decyzjami ostatecznymi są te, od których nie służy odwołanie w administracyjnym toku instancji lub wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy. Z przeprowadzonej przez tut. organ analizy wynika, że w ww. załączniku ujęto przedsięwzięcia, dla których zostały wydane decyzje administracyjne, bez względu na to, czy decyzje te są ostateczne oraz aktualne. Przykładowo: dla przedsięwzięcia pn. „Eksploracja węgla kamiennego i metanu jako kopaliny towarzyszącej ze złoża «Dankowice 1»” toczy się odwoławcze postępowanie administracyjne, natomiast w przypadku przedsięwzięcia pn. „Budowa zbiornika wodnego Wierna Rzeka na rzece Łososinie, na terenie gm. Łopuszno, Piekoszów i Strawczyn”, Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska decyzją znak: DOOŚ-dśl.4233.31.2017.ADK/AB.22, uchylił w całości decyzję Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach z dnia 31 lipca 2017 r., znak: WOO-I.4233.1.2015.MM.42, określającą środowiskowe uwarunkowania realizacji tego przedsięwzięcia. Ponadto, należy wyjaśnić, dlaczego dla części inwestycji w kolumnach dotyczących decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach oraz oceny wodnoprawnej wpisano „brak danych”, zaś w kolumnie dotyczącej przesłanek zastosowania odstępstwa w trybie art. 4 ust. 7 ramowej dyrektywy wodnej podano szczegółowe informacje. Niezbędna jest kompleksowa

weryfikacja załącznika 6 w zakresie aktualności i poprawności zamieszczonych w nim informacji.

- niezrozumiały jest dobór przedsięwzięć wprowadzonych do „Zestawienia kierunkowych inwestycji w gospodarce wodnej lub związanych z wodami”. Celem APGW jest zrównoważone gospodarowanie wodami i dążenie do osiągnięcia dobrego stanu wód. Z uwagi na swój charakter i cele, APGW uwzględnia zapisy pozostałych 11 rodzajów dokumentów sporządzanych na potrzeby gospodarowania wodami, stanowiąc przekrojowe opracowanie strategiczne umożliwiające zrównoważone gospodarowanie wodami. Pozostałe z wymienionych w ww. ustawie dokumentów zawierają zestawy działań oraz inwestycji uznanych za konieczne do realizacji dla osiągnięcia celów założonych w konkretnym dokumencie. Działania wynikające z tych dokumentów, ukierunkowane na poprawę stanu wód, zostały ujęte w APGW (Załącznik 7) celem zaplanowania przeciwdziałania zidentyfikowanym dla jednolitych części wód presjom. Ponadto działania inwestycyjne pochodzące z treści innych dokumentów umieszczono w ww. „Zestawieniu kierunkowych inwestycji ...”, jednak z nieznanymi przyczynami zestawienie to nie zawiera wszystkich inwestycji wskazanych w pozostałych dokumentach strategicznych jako planowane do realizacji. Brak również uzasadnienia wyboru tylko części z planowanych działań. A należy podkreślić, co zaznaczono w prognozie, że plany gospodarowania wodami stanowią w krajowej oraz unijnej polityce rozwoju główny dokument planistyczny w zakresie kształtowania stanu zasobów wodnych na obszarze dorzeczy i wyznaczania zasad gospodarowania nimi oraz, że podstawą działań podejmowanych w celu stworzenia skutecznego zestawu działań jest kompilacja działań wynikających z innych opracowań oraz programów, co zapewnia spójność dokumentów strategicznych determinujących gospodarkę wodną w kraju. Podkreślenia wymaga, że w myśl art. 324 ust. 1 pkt 11 ustawy Prawo Wodne, wśród działań podstawowych zawartych w planie gospodarowania wodami powinny znaleźć się działania służące temu, aby znaczące oddziaływania na stan wód, nieobjęte działaniami wymienionymi w pkt 1-10, zostały poprzedzone przedsięwzięciami zapewniającymi utrzymanie warunków hydromorfologicznych jednolitych części wód na takim poziomie, który umożliwi osiągnięcie wymaganego stanu ekologicznego lub dobrego potencjału ekologicznego, w przypadku sztucznych lub silnie zmienionych jednolitych części wód, z zachowaniem zasady zrównoważonego rozwoju. Zatem zestawienie działań dla jcw powinno uwzględniać przyszłe presje generowane przez wszystkie inwestycje, w tym te uznane za konieczne do realizacji wobec ich uwzględnienia w pozostałych dokumentach planistycznych. Nawiązując do uwagi dotyczącej oddziaływań skumulowanych, trzeba zaznaczyć, że bez zestawienia działań przewidzianych we wszystkich dokumentach strategicznych, nie jest możliwe ustalenie czy planowane zestawy działań skierowane na poprawę stanu wód są wystarczające oraz czy nie kolidują z zapisami wynikającymi z innych dokumentów planistycznych. Ponadto, takie zestawienie wydaje się niezbędne na potrzeby racjonalnego działania na rzecz stanu wód, szczególnie dla organów administracji wydających decyzje zezwalające na realizację inwestycji.

Zasadne jest także zwrócenie uwagi na aspekty związane ze stroną techniczną opracowania APGW i prognozy:

- przedłożona dokumentacja jest bardzo obfita i, o ile zrozumiałą jest konieczność przedstawiania rozbudowanych treści, to liczba indywidualnych dokumentów (plików zasadniczych, załączników, grup załączników, tzw. errat) pozbawionych szczegółowej charakterystyki i odniesień w treści zasadniczych dokumentów, poważnie utrudnia analizę przedłożonej dokumentacji. Ponadto podejściem nieprawidłowym jest przedstawianie nowych treści jako tzw. „errat”, bowiem errata służy do zestawienia błędów ostatecznie ustalonej wersji opracowania, nie zaś do dodawania kolejnych informacji i wynikających z nich zmian w procedowanym projekcie dokumentu (wersji nieostatecznej);
- zamieszczanie załączników w postaci arkuszy kalkulacyjnych z aktywnymi filtrami i ukrytymi wierszami/kolumnami znacząco utrudnia zapoznanie się treścią dokumentów;
- wprowadzanie w dokumentach skrótów, których objaśnienia znajdują się w innych plikach także utrudnia analizy (ogólnie przyjętą zasadą jest aby objaśnienia skrótów znajdowały się przede wszystkim w dokumentach, w których są używane).

ANDRZEJ SZWEDA-LEWANDOWSKI
Generalny Dyrektor
Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska
/ – podpisany cyfrowo/